

RAVEN IN ONZE DUINEN

Adri Remeeus
Natuuronderzoeksbureau Remeeus
Smaragdhorst 324
2592 RX DEN HAAG

Volkomen onverwacht kwamen er eind januari meldingen dat zich in de duinen tussen Katwijk en Scheveningen twee Raven *Corvus corax* zouden ophouden. Ook uit andere natuurgebieden in onze regio kwamen meldingen, zoals uit de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder en Starrevaart.

Raven in Nederland gedurende de laatste 200 jaar

Tijd dus om onze grootste zangvogel (inderdaad, alle kraaiachtigen behoren tot de zangvogels!) in een wat breder perspectief te plaatsen. In de 19^e eeuw was deze soort nog vrij algemeen op de diluviale gronden in het midden en oosten van ons land. Het laatste broedgeval werd opgetekend in 1928; felle bejaging was de oorzaak van het verdwijnen van deze soort uit Nederland.

Omdat de Raaf een pure standvogel is, lag natuurlijke hervestiging niet voor de hand. Om die reden werd reeds in 1936 een introductiepoging ondernomen met 9 Litouwse Raven, een poging die jammerlijk mislukte.

Het toenmalige Rijksinstituut voor Natuurbeheer deed in 1966 een tweede poging via enerzijds kweek in gevangenschap en anderzijds import uit Duitsland. Deze poging had meer succes, want in 1976 kwamen drie paar tot broeden (2 op de Veluwe en 1 op de Utrechtse heuvelrug). Het totaal aantal broedparen steeg tot 10 in 1979 om daarna terug te lopen naar 4 in 1982. Die afname kwam omdat de nog niet geslachtsrijpe jongen uit de eerste broedsels de oudersterfte niet konden compenseren. Pas na 1982 nam het broedbestand structureel toe en in 2010 werd het aantal territoria geschat op 75 tot 95 paar, als volgt verdeeld: een stabiele kern op de Veluwe, een lichte toename op de Utrechtse heuvelrug en losse territoria in zuidelijk Flevoland, Drenthe, Salland en de Achterhoek (SOVON-rapport 2012/01). Wel nam aan het eind van de vorige eeuw de jongenproductie af. Dat kwam door verminderde bijvoeding van grofwild, minder door jagers achtergelaten weidse en het vrijwel niet meer verschaffen van slachtafval.

Naast een langzame uitbreiding van het broedareaal is de laatste jaren ook een toename van dispersie en trek waargenomen. Uit 'www.trektellen.nl' blijkt dat tellers in het binnenland regelmatig zwervende en zelfs gericht trekkende Raven opgeven. Zelfs bij Hoek van Holland is afgelopen januari een Raaf gemeld, die in zuidelijke richting de Nieuwe Waterweg overtrok.

In 2012 al broedende Raven in onze regio?

Het zou dus heel goed kunnen dat de Raven, die zich eind januari meldden in onze regio, ook zwervers uit het oosten van ons land zijn (hoewel thans nog onderzocht wordt of ze beide, dan wel een van de twee, uit een particuliere collectie afkomstig zouden kunnen zijn; het is bekend dat een particulier nabij het Valkenburgse Meer roofvogels (waaronder Sneeuwuilen) en Raven houdt. Hoe het ook zij, al gedurende twee maanden worden er vrijwel dagelijks een of twee Raven gemeld in onze regio, ook in de duinen (www.waarneming.nl). En dat in een spannende tijd, want de Raaf is een vroege broedvogel; de paarvorming is in januari/februari en vanaf eind februari kan er al gebroed worden (de gemiddelde datum waarop het eerste ei wordt gelegd is 6 maart). Inmiddels zijn er rond Wassenaar interessante waarnemingen opgetekend. In eerste instantie (eind januari/februari) werden zij vooral gezien in het Wassenaarse veenweidegebied, maar geleidelijk werden zij ook gemeld uit Meijndel, Berkheide en Lentevreugd. Raven hebben inderdaad grote territoria met een doorsnede van gemiddeld 5 kilometer.

Op basis van gedrag en vliegbewegingen ging langzamerhand de gedachte postvatten dat zij wel eens zouden kunnen broeden in de omgeving van Wassenaar. Dit vermoeden werd versterkt toen rond half maart ineens voedselvluchten werden waargenomen. In Lentevreugd werd een kadaver aangetroffen (vermoedelijk van een niet levensvatbaar gebleken jong) van een Schotse Hooglander. Daar kwamen veel kraaiachtigen op af, waaronder een Raaf. Waargenomen werd dat deze vogel regelmatig met een homp vlees in zijn snavel wegvloog in zuidoostelijke richting om na een klein half uur weer terug te keren voor het volgende transport. Dat geeft voeding aan de gedachte dat er thans daadwerkelijk wordt gebroed, maar naar het zich nu laat aanzien waarschijnlijk niet in de duinen. Als mogelijke broedlocatie zijn de Wassenaarse landgoederen in beeld, mogelijk De Horsten. Dat gevoel werd op 20 maart versterkt toen ik er getuige van was dat een paar Raven een overvliegende Buizerd aanviel en daarna weer het bos in dook. Dit hele proces zal de komende tijd nauwlettend worden gevolgd; hopelijk kan er in het najaarsnummer meer gemeld worden.

In ieder geval is er een grote kans om de komende tijd in onze regio, zeker ook in de duinen, deze imposante zangvogel tegen te komen. Zijn aanwezigheid verradt hij meestal door een luid, diep en rollend geluid met een duidelijke 'r'-klank erin (heel anders dan de Zwarte Kraai).
Let er maar eens op de komende tijd!